

ARHAISME JURIDICE NEINCLUSE ÎN DICȚIONARUL LIMBII ROMÂNE. LITERELE A-F

TEODOR SÂMBRIAN*

1. Preliminarii

Terminologia juridică este legată în mod firesc de legislație, jurisprudență, doctrina juridică, precum și de diverse acte juridice individuale cu caracter public sau privat. În aceste condiții, începuturile terminologiei juridice românești se regăsesc în primele pravile bisericești tipărite în limba română după a doua jumătate a secolului al XVI-lea, urmate de primele pravile laice tipărite la mijlocul secolului al XVII-lea (*Pravila lui Vasile Lupu* – 1646 și *Pravila lui Matei Basarab* – 1652), continuate de legislația din epoca fanariotă (*Pravilniceasca Condică* – 1780, *Sobornicescul hrisov* – 1785, *Manualul juridic al lui Andronache Donici* – 1814, *Legiuirea Caragea* – 1818) și de legislația cu puternice influențe vest-europene din prima jumătate a secolului al XIX-lea (*Codul Calimach* – 1817, dar tipărit în limba română în 1833, *Condica criminalicească a Moldovei* – 1826, *Regulamentele organice ale Munteniei și Moldovei* – 1832-1833 și *Condica de comerț* – 1840), la care adaugă, de la mijlocul secolului al XVIII-lea, jurisprudența și, din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, doctrina juridică.

În acest articol, prezentăm un număr de 77 de termeni juridici ieșiți din uz, excerptați dintr-un corpus alcătuit din 30 de titluri, dintre care 14 sunt lucrări de doctrină juridică, 12 din domeniul legislației și patru sunt culegeri de jurisprudență și acte juridice. Deși se încadrează subiectului abordat, nu am inclus 36 de termeni juridici corespunzători literei A, respectiv *abatisi*, *acheri*, *acliros*, *acțepatarisi*, *adiafor*, *adichie*, *adichisi*, *aferma*, *așieromă*, *ahdname*, *ajurna*, *ajurnare*, *amanetar*, *amanetarisire*, *amanetist*, *ambosaj*, *amelisi*, *amesos*, *amfivolie*, *aneri*, *aniotar*, *antihrezist*, *antreprinzător*, *arădicata*, *arbitrarmente*, *arenduit*, *arestator*, *arestațiune*, *aretă*, *asermentat*, *asidos*, *asidosie*, *așalandaj*, *atelis*, *auditorat*, pe care i-am prezentat într-un alt context, în numerele precedente ale revistei „Arhivele Olteniei”¹.

* Prof. univ. dr., Universitatea din Craiova, Facultatea de Drept; e-mail: sambrianteodor@yahoo.com

¹ T. Sâmbrian, *Un supliment la Dicționarul limbii române din perspectivă istorico-juridică*. Lit. Ab-Am, în: „Arhivele Olteniei”, Serie nouă, nr. 26/2012, pp. 349-370; Idem, *Un supliment la Dicționarul limbii române din perspectivă istorico-juridică*, Lit. An-Ap, în: *op. cit.*, nr. 27/2013, pp. 269-304; Idem, *Un supliment la Dicționarul limbii române din perspectivă istorico-juridică*, Lit. Ar-Az, în: *op. cit.*, nr. 28/2014, pp. 246-264.

O sumară analiză a celor 77 de cuvinte, din punctul de vedere al primei atestări, corespunzător surselor de care am putut dispune, ne relevă următorul tablou: a) secolul al XVII-lea: două cuvinte (*apestitor, falchidion*); b) secolul al XVIII-lea: 16 cuvinte (*amistuit, batalică, buiurdisist, catastasie, catiodar, chesagiu, chinisi, chiros, cifliciu, condicărie, cumpanit, curuncă, davat, dăzloji, eretos, furare*); c) prima jumătate a secolului al XIX-lea: 26 de cuvinte (*afilichiotis, afilix, analogit, anilichiotis, anilix, balotație, baștinie, buiurdismă, castrenzia, catagraficesc, chirietoriu, contradar, contradăruire, contrapoliță, contrazestre, controlaricesc, curatorisit, cuvenime, deci³, dezamanetarisii, donosire, ferpot, ferpotarisi, filodorimasă, formalicește, formăluit*); d) a doua jumătate a secolului al XIX-lea: 19 cuvinte (*afisa, catagrafisire, catagrafisit, certifia, ces, comurenți, conces, contrafactor, criminalmente, deconfitură, delictant, denonsație, deșeanță, disimțământ, dopiă, emfiteutecar, fondare, forcluziune, forsat*); e) secolul al XX-lea: 14 cuvinte (*bântăcie, brăzdaș, cambiaricesc, canonicesc, canoniceste, capturator, catagrafiat, catagrafiere, civilicesc, contravenționalist, criminalizat, curand, cuxă, dijmănar*).

În ceea ce privește originea termenilor, aceasta reflectă situația politică a țărilor române aflate sub suzeranitate otomană și sub regim fanariot, până la jumătatea secolului al XIX-lea, aproape toți termenii împrumutați având etimologie directă sau indirectă (în cazul cuvintelor compuse în care numai prefixele și sufixele sunt românești) grecească (*afilichiotis, afilix, analogit, anilichiotis, anilix, catagraficesc, catastasie, catiodar, chinisi, chiros, eretos*) și turcească (*batalică, buiurdisit, buiurdismă, chesagiu, chirietoriu, cifliciu, davat, dezmanetarisii*); alte două cuvinte – care au etimologie germană (*ferpot* și *ferpotarisi*) și răspândire limitată la zona Olteniei – sunt o reminiscență a celor 21 de ani în care Mica Valahie a fost încorporată Imperiului Austriac; spre sfârșitul acestei perioade, mai exact odată cu *Regulamentele Organice*, înregistrăm începutul influenței occidentale asupra dreptului românesc, resimțită prin doi termeni cu etimologie franceză (*curatorisit* – 1833 și *controlaricesc* – 1850) și unul cu etimologie italiană (*balotație* – 1832).

De la jumătatea secolului al XIX-lea, terminologia juridică românească se modernizează grație receptării masive a legislației și doctrinei juridice franceze. Cei mai mulți termeni juridici pătrunși cu acest prilej se regăsesc și astăzi în limba română, fiind pe deplin asimilați și alcătuind o mare parte din ceea ce constituie limbajul tehnico-științific din domeniul științelor juridice. Alții au rămas ca franțuzisme care, după ce au circulat câteva zeci de ani în doctrina, jurisprudența și legislația românească, au ieșit din uz. Statistica celor 19 termeni pe care i-am înregistrat pentru a doua jumătate a secolului al XIX-lea, din punctul de vedere al etimologiei, este concludentă în relevarea puternicului impact pe care l-a avut limba franceză asupra terminologiei juridice românești, aproape trei sferturi fiind împrumutați din doctrina franceză: *agisa, certifia,*

conces, contrafactor, criminalmente, deconfitură, delictant, denonsație, deșeanță, disimțământ, emfiteutecar, forcluziune, forsat.

Cuvintele sunt analizate după metodologia *Micului Dicționar Academic*², fiecare apelativ fiind structurat în următoarele secțiuni: cuvântul-titlu, categoria morfologică, prima atestare a cuvântului-titlu, pronunțarea cuvântului-titlu, variante lexicale, indicații morfologice (pluralul în cazul substantivelor și adjectivelor, indicativul prezent în cazul verbelor), etimologia (menționată numai în grafie latină), indicația numărului de sens, aria de răspândire, paranteza explicativă, unități frazeologice de tipul sintagmelor, sensul și sinonimia. În plus, am ilustrat fiecare cuvânt-titlu cu unul sau mai multe citate, sursa citată fiind indicată printr-o siglă urmată de menționarea paginii sau, în cazul actelor normative, a articolului corespunzător în care a fost identificat cuvântul-titlu.

2. Lista abrevierilor

a	anul	lat	latinesc(ul)
a	adjectiv	li.	livresc
afs	adjectiv feminin singular	lit.	litera
ai	adjectiv invariabil	mart.	martie
ap.	apud	M.Of.	Monitorul Oficial al României
apr.	aprilie	nc.	necunoscut
art.	articol(ul)	ng.	neogrecul
asr	astăzi rar	nr.	număr(ul)
At:	atestare	oct.	octombrie
aug.	august	p.	pagina
av	adverb	P:	pronunțare
C. com.	Codul comercial	pbl.	probabil
rom	român		
d.	despre	pct.	punctul
drr	derivat regresiv	pl	plural
E:	etimologie	Pzi:	prezentul indicativ
fr	franțuzesc(ul)	reg	regional
frî	franțuzism învechit	sept.	septembrie
frm	franțuzism	sf	substantiv feminin
ger	german(ul)	sfi	substantiv feminin invariabil
gmî	germanism învechit	si	substantiv invariabil
grî	grecism învechit	Si:	sinonim
ian.	ianuarie	sm	substantiv masculin
it	italian(ul)	smf	substantiv masculin și feminin

² *Micul Dicționar Academic*, volumul I, *Literele A-C*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2001, pp. IX-XIII.

itm	italienism	<i>smp</i>	substantiv masculin plural
iul.	iulie	<i>sn</i>	substantiv neutru
iun.	iunie	S și:	variantă de scriere
iuz	ieșit din uz	<i>tc</i>	turcesc(ul)
înv	învechit	<i>tcm</i>	turcism
îoc	în opoziție cu	<i>Trs</i>	Transilvania
îrg	învechit și regional	<i>v</i>	la numărul indicației de pagină = verso
îs	în sintagma	<i>V</i>	variantă
îvr	învechit și rar	<i>vt</i>	verb tranzitiv

3. Sigle și bibliografie

ACTE JUD. = Gh. Cronț, Al. Constantinescu, Anicuța Popescu, Theodora Rădulescu, C. Tegăneanu, *Acte judiciare din Țara Românească 1775-1781*, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1973.

ALEXANDRESCO, E. = Dimitrie Alexandresco, *Explicațiune teoretică și practică a dreptului civil român în comparațiune cu legile vechi și cu principalele legislațiuni străine*, Iași, Tipografia Națională, tomul al treilea (1890), tomul al cincilea (1898), tomul al șaselea (1900), tomul al optulea (1905), București, Atelierele grafice Socec&Co., tomul al IX-lea (1910), tomul al X-lea (1911).

BAROZZI, R. = Ioan C. Barozii, *Repertoriul general de jurisprudență română a Înaltei Curți de Casație și Justiție... cu începere de la 1 ianuarie 1862 și până la 1 ianuarie 1906*, vol. II, București, Editura ziarului „Curierul Judiciar”, 1906.

BUJOREANU, C. = Ioan M. Bujoreanu, *Colecțiune de legiurile României vechi și noi câte s-au promulgat până la finele anului 1870*, București, Noua Tipografie a Laboratorilor Români, 1873.

CANTACUZINO, E. = Matei B. Cantacuzino, *Elementele dreptului civil*, București, Editura „Cartea Românească” S.A. [1921].

CERNEA, I. = Emil Cernea, *Istoria statului și dreptului român*, I, București, 1976.

COD. CALIMACH = *Codul Calimach*, ediție critică, București, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1958.

COD. CIV.¹ = *Codice Civile*, promulgat la 4 dec. 1864 prin Decretul nr. 1655 din 26 noiembrie 1864, ap. C. Hamangiu, *Codex Romaniae*, București, Cultura Națională, 1926.

COD. CIV.² = *Codul civil Carol al II-lea*, M. Of. nr. 206 din 6 septembrie 1940, ap. *Codul civil Carol al II-lea*, ediție oficială, București, Imprimeria Centrală, 1940.

- COND. COM. = *Condica de comerț cu anexele ei*, 1840, ap. BUJOREANU, C.
- CONDICA M. = *Condica de cărți de poruncă...* în: *Condica lui Constantin Mavrocordat*, Ediție cu introducere, note, indici și glosar alcătuită de Corneliu Istrati, volumul II, Documente, nr. 1-1267, Iași, 1986.
- ERACLIDE, E. = Constantin Eraclide, *Explicațiune teoretică și practică a codicelui civile*, vol. II, București, Typographia Curții, 1873.
- FINȚESCU, C. = I. N. Fiñțescu, *Cambia după legile în vigoare în vechiul Regat, Bucovina și Transilvania*, vol. I, București, Editura Librăriei Socec&Comp., 1921.
- GEORGESCU, B. = Valentin Al. Georgescu, *Bizanțul și instituțiile românești până la mijlocul secolului al XVIII-lea*, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1980.
- HAMANGIU, C. G. = C. Hamangiu, *Codul General al României*, București, Editura Leon Alcalay, vol. I, II (1907), VII (1913), VIII (1919), IX-X (1922), XV-XVI (1929), XVII (1930), XXVI (1938), XXIX/II (1941).
- INST. FEUD. = Al. Constantinescu, F. Constantiniu, V. Al. Georgescu. D. A. Lăzărescu, O. Sachelarie, N. Stoicescu, P. Strihan, V. Șotropa, T. Voinea, *Instituții feudale din țările române. Dicționar*, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1988.
- IST. DR. = B. Berceanu, Maria Dvoracek, D. Firoiu, V. Al. Georgescu, V. Gionea, Al. Herlea, I. Kovacs, L. P. Marcu, M. Mușat, P. Pătrășcanu, Al. Porțeanu, O. Sachelarie, V. Șotropa, E. Tarangul, I. Vintu, *Istoria dreptului românesc*, vol. II, partea a doua, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1987.
- ÎNDR. LEG. = *Îndreptarea legii, 1652*, București, Editura Academiei Republicii Populare România, 1962.
- JUD. DOM. = Valentin Al. Georgescu, Ovid Sachelarie, *Judecata domnească în Țara Românească și Moldova (1611-1831), partea a II-a, Procedura de judecată*, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1982.
- LONGINESCU, E. = S. G. Longinescu, *Elemente de drept roman*, vol. I, București, Tipografia Soc. Anonimul „Curierul Judiciar”, 1926.
- MAN. JUR. = *Manualul juridic al lui Andronache Donici*, ediție critică, București, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1959.
- PERETZ, H. = Ion Peretz, *Curs de istoria dreptului român, vol. IV, Hrisoavele domnești*, București, Tipografia „Carageale”, 1931.
- PERETZ, I. = Ion Peretz, *Curs de istoria dreptului român. Partea I. Originile Dreptului român*, București, Editura ziarului «Curierul judiciar», 1915.

- POTRA, D., I = George Potra, *Documente privitoare la istoria oraşului Bucureşti (1634-1800)*, Bucureşti, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1982.
- POTRA, D., II = George Potra, *Documente privitoare la istoria oraşului Bucureşti (1821-1848)*, Bucureşti, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1975.
- RĂDOI, C. = Ioan Rădoi, *Călauza cetăţianului în materie judiciară. Manual teoretico-practic*, Bucureşti, Editura Librăriei Leon Alcalay, 1900.
- ROMO = *Regulamentul organic al Moldovei*, ap. HAMANGIU, C. G., I.
- ROMU = *Regulamentul Organic al Munteniei*, ap. HAMANGIU, C. G., I.
- TANOVICEANU, D. P. = I. Tanoviceanu, *Curs de drept penal*, vol. I, II, Bucureşti, Atelierele Grafice „Socec&Co.”, 1912.
- TANOVICEANU, P. P. = I. Tanoviceanu, *Curs de procedură penală română*, Bucureşti, Atelierele Grafice „Socec&Co.”, 1913.
- VULCĂNESCU, E. = Romulus Vulcănescu, *Etnologie juridică*, Bucureşti, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1970.

4. Arhaisme juridice neincluse în DLR

afilichiotis si [At: a. 1814, MAN. JUR., XXIX, 3/E: pbl. ngr] (Grî) Situaţie în care se afla, în reglementarea vechiului drept românesc, o persoană cu vârsta cuprinsă între 14-25 de ani. *Osebit fiind tânărul înafilichiotis, adică între 14 şi 25 de ani, de la împlinirea a 25 de ani are de la prăvilă 10 ani, fiind de faţă, şi 20 de ani nefiind de faţă, întru care vreme poate să mişte jalobă..., iar împotriva celor ce cu rea-credinţă stăpânesc lucrurile lor după împlinirea aafilichiotis, adică de la 14 ani a vrâstii, poate să mişte judecată până la 30 de ani.*

afilix si [At: a. 1814, MAN. JUR., XXIX, 3/E: pbl. ngr] (Grî) Persoană cu vârsta cuprinsă între 14-25 de ani care dispunea, în vechiul drept românesc, de o capacitate juridică restrânsă. *Iar pentru vânzători, cumpărători, schimburi ce va faceafilix cu păgubirea sa, de va cunoaşte în urmă că s-a păgubit şi s-a asuprit, poate cu cuvântul nevrâstniciei, după împlinirea vrâstei legiuite, până în patru ani să mişte judecată...*

agisa vt [At: 19 oct. 1871, ap. HAMANGIU, C. G., II, 189/Pzi: ~ sez / E: fr. **agir**] (Frî) A acţiona (în justiţie). *Procurorii de secţiune ai curţii, atunci când prin delegaţiunea procurorului general agisează, vor purta tot în acel mod o panglică de aceeaşi estensiune de mătase albastră, pe la margine cu fir de argint şi placă de argint (Art. 1 lit. b, Decret pentru însemnele exterioare ale membrilor parchetelor, judecătorilor de instrucţiune şi judecătorilor de pace din 19 octombrie 1871).*

amistuit, ~ă a [At: 29 ian. 1742, CONDICA M., 215^v / II, 393 / Pl: ~iți, ~e / E: **amistui**] (D. un act, document, înscris) Care a fost distrus. *Fiind zapisul amistuit, n-au putut să-l scoată să i-l arete.*

analogit, ~ă a [At: a. 1832, art. 368, ROMO, ap. HAMANGIU, C. G., I / Pl: ~iți, ~e / E: **analog**² + -it] Stabilizat după o anumită proporție. Si: (înv) analoghisit. *Dacă pricina va fi de competența instanței de mai jos unde s-au căutat și s-au hotărât, partea nemulțumită va fi datoare, mai înainte de a apela, a răspunde la cea mai de jos instanță cauzia hotărâtă după așezământ analogită după nemulțumirea ce ar fi arătat, sau pentru totul sau pentru parte.*

anilichiotis si [At: a. 1817, MAN. JUR., XXX, 5 / E: pbl. ngr] (Grî) Stare a unei persoane cu vârsta mai mică de 14 ani în cazul băieților, respectiv 12 ani în cazul fetelor, lipsită total de capacitatea de exercițiu, potrivit vechiului drept românesc. *Iar fiind la mijloc anilichiotis, adecă, copilărească nevrâsnicie, se întorc despre amândouă părțile darurile.*

anilix si [At: a. 1814, MAN. JUR., XXV, 2 / E: ngr **anilik**] (Grî) Copil mai mic de 14 ani Si: (nob) *infans. Fiii are dreptate din pravilă a răscumpăra lucrul maicei sale, ce s-ar fi vândut de tatăl său, sau lucrul tatălui său, ce s-ar fi înstrăinat de mumă-sa în vremea ce se afla nevrâsnic..., însă de au fost anilix a 14 ani, are din pravilă 30 de ani.*

apestitor, ~oare a [At: a. 1652, ÎNDR. LEG., glava 242 / Pl: ~i, ~oare / E: **apesti** + -tor] (D. o infracțiune) Care este premeditat Si: *intenționat, (asr) precugetat. Aceasta se chiamă moarte apestitoare pentru că o face omul cu deadinsul.*

balotație sf [At: a. 1832, art. 300 ROMU, ap. HAMANGIU, C. G., I / Pl: ~ii / E: it **ballotazione**] (îvr) Alegere prin supunere la vot. (1) *Ceilalți trei se vor alege prin balotație într-o adunare întocmită din cei mai însemnați neguțători ai orașului* (Art. 300, ROMU). (2) *Toți șefii consulatelor au dreptul a fi membri provisorii fără balotație* (BUJOREANU, C., 2108).

baștinie sf [At: a. 1817, ap. PERETZ, H., 309 / V: ~ tenie / Pl: ~ii / E: **baștină** + -ie] Imobil moștenit din moși-strămoși. *Și precum se află o mulțime de asemenea hrisoave de întărituri locuitorilor moșinași pe bașteniile și ocinele lor, fără a se pomeni de dame de mai înainte, ce numai rezemându-se pe urmata lor veche stăpânire.*

batalică sf [At: 14 mai 1776, ap. ACTE JUD., 71 / E: pbl tc] Dovadă scrisă Si: *chitanță. Să jure medelniceru Dumitrache cum că au numărat banii la cămară... și nu s-au trecut la vreo batalica, nici este altă mijlocire.*

bârtăcie sf [At: a. 1970, VULCĂNESCU, E., 82 / Pl: ~ii / E: nct] (Reg; îvr) Asociație realizată în scopul întrajutorării la muncile agricole Si: *întovărășire, (reg) ortacie, (reg) pârtecie, (reg) sâmbrie, tovărășie. În Banat tovărășia se numea bârtăcie.*

brăzdaș sm [At: a. 1976, CERNEA, I., I, 213 / Pl: ~și / E: **brazdă** + -aș] (în Moldova, în Evul Mediu) Persoană care depunea jurământul ca martor într-un proces referitor la stabilirea hotarelor, purtând pe cap sau pe umeri o

brazdă de pământ. În *Moldova cei ce jurau puneau brazda direct pe cap sau pe umeri, fapt pentru care se numeau brâzdași.*

buiurdisit, ~ă a [At: 15 dec. 1793, ap. POTRA, D., I, 387 / P: bu-iur / Pl: ~iți, ~e / E: **buiurdisi**, din tc *buiurdiu*] (D. un act sau ordin administrativ sau judecătoresc) Care a fost transmis unei autorități inferioare. (1) *Dobre uncheași Andrei Grecu... ne arată și ei jalba ce au dat-o mării tale dăn partea opști mahalale, și buiurdisită iarăși la acest departament ca să să cerceteze.* (POTRA, D., I, 387). (2) *Și să văzu această jalbă buiurdisită de către dumnealui biv vel vornic Mihalache Manu* (ibidem, II, 114).

buiurdismă sf [At: 6 iul. 1823, ap. POTRA, D., II, 112 / V: ~izvă / Pl: bu-iur~ / Pl: ~me / E: **buiurdisi** + *-ismă*] Ordin domnesc Si: *buiurdiu. Mahalagii din mahalaoa Vergului... au dat jalbă mării sale răposatului întru fericire domn Alexandru Vodă Suțul, în dosul căriia jălbi dându-să buiurdizmă către dumnealor veliții vornici i dumnealui vel spătar ca să cerceteze ființa adevărului în fața locului.*

cambiaricește av [At: a. 1921, FINȚESCU, C., I, 10 / E: **cambiar** + *-icește*] În conformitate cu normele privitoare la cambie Si: *cambialmente, cambiarmamente. Până la acceptare trasul nu e obligat cambiaricește.*

canonicesc, ~ească a [At: a. 1915, PERETZ, I., 553 / Pl: ~ești / E: **canon** + *-icesc*] Privitor la canoane Si: *canonial, canonic². Vom trece la canoniști celebri și la lucrările lor canonicești.*

canonicește av [At: a. 1915, PERETZ, I., 555 / E: **canon** + *-icește*] În conformitate cu canoanele. *Astfel, femeia ce avortează, deși e considerată ca ucigașă, nu e pedepsită decât canonicește.*

capturator sn [At: 11 mart. 1912, ap. HAMANGIU, C. G., VII, 100 / Pl: ~oare / E: **captura** + *-tor*] Vapor care capturează o navă inamică sau marfa inamicului transportată de o navă neutră. *Dacă vaporul este prins, ea este expediată cu cea mai mică întârziere posibilă de către capturator* (Art. 1, alin. 2, Convențiune privitoare la câteva instrucțiuni la exercițiul dreptului de capturare în războiul pe mare, M.Of. nr. 272 din martie 1912).

castrenzia sfi [At: a. 1814, MAN. JUR., XXXVI, 1 / E: lat **castrensis**] (În Roma antică) Bunuri dobândite în proprietate cu ocazia exercitării serviciului militar de către fiii aflați sub putere părintească. *Ceale ce câștigă fiii cu ostenelile lor și cu istețimea și cu vrednicia lor... (care să numesc în pravilă castrenzia și chvaizi castrenzia) sânt drepte ale lor și au deplină stăpânire asupra acelor lucruri... cum și câștigurile din războaie.*

catagrafiat, ~ă a [At: 10 mart. 1915, ap. HAMANGIU, C. G., VIII, 788 / Pl: ~ați, ~e / E: **catagrafia**] Inventariat. *Armăsarii și iepetele suspecte individualizate prin marcarea și catagrafiate se vor ține separat* (Art. 179, alin. ult., Regulament general la Legea de poliție sanitară veterinară, M.Of. nr. 272 din 10 martie 1915).

catagraficesc, ~ească a [At: 14 iul. 1850, ap. BUJOREANU, C., 548 / Pl: ~ești / E: **catagrafic** + *-esc*] Referitor la catagrafie Si: *catagrafic. Fără a se face*

preschimbarea satelor în altă vreme decât după un period catagraficesc. (Art. 1, Legiuire pentru organizația grănicerilor, 14 iulie 1850).

catagrafiere sf [At: 10 mart. 1915, ap. HAMANGIU, C. G., VIII, 779 / Pl: ~ri / E: **catagrafia**] Recensământ. *Serviciile veterinare... vor exercita pe o rază cât mai întinsă un control repetat al animalelor susceptibile a se contamina, vor lua măsuri pentru catagrafiere și vor supraveghea facerea transporturilor lor* (Art. 91, Regulament general la Legea de poliție sanitară veterinară, M.Of. nr. 272 din martie 1915).

catagrafisire sf [At: 11 aug. 1862, ap. BUJOREANU, C., 846 / Pl: ~ri / E: **catagrafisi**] Înregistrare. *Lucrările arestațiilor vor fi înscrise într-o condică unde la catagrafisire... arestatul subscie și la primirea lor iarăși subscie* (Art. 64, Așezământul comptabilității caselor centrale de pedeapsă).

catagrafisit, ~ă a [At: 30 apr. 1857, ap. BUJOREANU, C., 746 / Pl: ~iți, ~e / E: **catagrafisi**] Recenzat. *Toți coloniștii sunt îndatoriți... în cătimea ce s-ar cuveni pe numărul sufletelor catagrafisite și aflate în fiecare colonie* (Art. 151, Statutul coloniilor bulgărești din Basarabia).

catastasi sf [At: a. 1779, ap. ACTE JUD., 817 / Pl: ~ii / E: ngr **katastasi**] Stare de fapt. *Deci, îndestulă pildă avem aceasta spre a cunoaște domniia mea că celelalte streji cu asemenea catastasie sânt, din care să poate pricinui tot feliul de furțișaguri.*

catiodar si [At: 12 nov. 1776, ap. ACTE JUD / P: ~ti-o~ / E: ngr **kationtas**] (Grî) Rudă directă pe linie ascendentă. *Despa nu este din aniotar sau din catiodar, ci este și ia din rudele cele dă alături.*

certifia vt [At: a. 1861, ap. BUJOREANU, C., 1235 / Pzi: ~iez / E: fr **certifier**] (Frî) Certifica. *Văzut și certifiz* (Art. 38, Instrucțiuni pentru formarea rolurilor (tabele) de numele contribuabililor cu contribuția întregă).

ces, ~ă a [At: a. 1879, ap. BAROZZI, R., II, 348 / Pl: ~eși, ~e / E: lat **cessus**] 1 (D. o creanță) Care este cedat. *Când se cere interogatorul spre a se dovedi că cesiunea e fictivă și că cedentele a rămas adevăratul proprietar al creanței cese, instanța de fond nu poate respinge o asemenea cerere fără a nu comite un adevărat exces de putere* (BAROZZI, R., II, 441). 2 (Îs) Debitor ~ Debitor al unei creanțe pe care creditorul o cedează unui cesionar. (1) *Hotărârea intervenită între cedente și cesionar nu este opozabilă debitorului ces care n-a luat parte la această judecată* (BAROZZI, R., II, 348) (2) *Dar pentru ca... în relația cedentului și a cesionarului cu debitorul ces... efectul translativ să se producă, se cere ca cesiunea să fie notificată (prin portărei) debitorului ces, sau ca debitorul ces să fi acceptat cesiunea prin act autentic* (CANTACUZINO, E., 494).

chesagiu sm [At: 13 mart. 1778, ap. ACTE JUD., 573 / Pl: ~ii / E: pbl tc] Hoț. *În hanul lui Celibe aga la Rușciuc... zice că i-au luat și chesagii[i] 300 de pielcele.*

chinisi vt [At: 8 mai 1776, ap. ACTE JUD., 63 / Pzi: ~sesc / E: pbl ngr] A porni un proces. (1) *Apoi după aceasta au început Preda a chinisi judecata.* (2)

Într-acei ani numitu Ion Pripici n-au chinisit nicio pâra asupra bărbați-său (ibidem, 398).

chirietoriu *sm* [At: a. 1833, ap. COD. CALIMACH, 849 / Pl: ~ri / E: **chirie** + **-toriu**] Persoană care închiriază ceva chiriașului sau locatarului Si: *chiriator, închirietor, locator. Chirietoriul este acel ce dă în chirie o casă, o dugheană sau altceva.*

chiros *si* [At: 17 iun. 1776, ap. ACTE JUD., 109 / E: ngr **enkyros**] (Grî) Valabilitate. (1) *Deci... am hotărât ca hotărnicia dintâi a 24 boeri să aibă chiros și dupe această hotărnicie să aibă toți a stăpâni părțile.* (2) *Deci am hotărât după pravilă ca socoteala dintâi... să fie bună, adică să aibă chiros* (ibidem, 156). (3) *Și acel zapis nu are nici un chiros* (ibidem, 201).

ciftliciu *sm* [At: sec. XVIII, ap. INST. FEUD., 100 / Pl: ~ii / E: tc **ciftci**] (Tcm, în Imperiul Otoman) Persoană care posedă o moșie mică (ciftlâc) Si: *fermier. Ciftlicciul apare în poziția juridică a posesorului unui domeniu util, expus în principiu evicțiunii din partea statului otoman.*

civilicește *av* [At: a. 1912, TANOVICIANU, D. P., I, 534 / E: **civil** + **-icește**] În conformitate cu normele dreptului civil Si: *civilmente. Toma Dragu... susține că ireparabilitatea e caracterul distinctiv al acțiunilor penale față cu cele sancționate numai civilicește.*

comurenți *smp* [At: a. 1890, ALEXANDRESCO, E., III, 226 / E: lat **commurentes**] Persoane care au decedat în aceeași împrejurare sau în împrejurări diferite dar în același timp, fără a se cunoaște ordinea deceselor Si: *comorienți. La noi, deci, în lipsă de asemenea presumpțiuni, ca și în codul italian, părțile pot dovedi prin orice soi de mijloace supraviețuirea unuia din comurenți.*

conces, ~ă [At: a. 1868, ap. BUJOREANU, C., 1990 / Pl: ~eși, ~e / E: drr **concesiona**] Care a fost dat în concesiune Si: *concesionat². Concesionarii primesc concesiunea acordată în întregul ei și sunt ținuți a termina liniile concese în terminile prevăzute la §6 (M.Of. nr. 216 din 1868).*

condicărie *sf* [At: a. 1794, ap. PERETZ, H., 264 / Pl: ~ii / E: **condică** + **-rie**] Registratură. *Care adeverință de chezășie... să o poprească dumnealoru la condicărie.*

contradar *sn* [At: a. 1833, COD. CALIMACH, art. 1268 / Pl: ~uri / E: **contra-** + **dar**] (Iuz) Liberalitate efectuată în scop de recompensă Si: *contradăruire. Dacă cineva mai înainte de a trăda darul se va alcătui să ia contradar, nu se socotește de adevărat dar întregul lucru dăruit, ci numai partea prețului său, în cât va covârși prețul, a contradarului.*

contradăruie *sf* [At: a. 1833, COD CALIMACH, art. 1259 / Pl: ~ri / E: **contra-** + **dăruie**] Contradar. (1) *Dăruirea răsplătitoare, care se zice și contradăruie, este când cineva dăruiește altuia în sămn de mulțămire pentru vreo slujbă ce i-au făcut de mai înainte sau pentru altă facere de bine* (COD. CALIMACH, art. 1259). (2) *Contradăruirea perpetua sub o formă instituționalizată vechea tehnică și structură a potlaciului* (INST. FEUD., 124).

contrafactor *sm* [At: 1 apr. 1862, ap. BUJOREANU, C., 2063 / Pl: ~i / E: fr **contrefacteur**] Persoană vinovată de reproducerea frauduloasă a unei lucrări Si: *falsificator, plagiator. Pe lângă exemplarele confiscate, tot contrafactorul va fi dator a plăti adevăratului proprietar o sumă echivalentă cu prețul de 1000 exemplare a edițiunii originale* (Art. 7, Lege asupra presei, promulgată prin Decretul No. 263 din aprilie 1862).

contrapoliță *sf* [At: a. 1840, COND. COM., art. 171 / Pl: ~țe / E: **contra**³ + **poliță**] Poliță la vedere emisă de posesorul unei polițe neplătite la scadență și trasă asupra unuia dintre giranții anteriori Si: *contracambie. Contra-poliță este o poliță nua, prin care înfățișetorul își ia înapoi de la trăgător sau de la unul din giranți suma ce se cuprinde în polița cea protestată, cheltuelile urmate și despăgubirea pentru scăzământul ce va fi cercat la preschimbarea poliței.*

contravenționalist *sm* [At: a. 1912, TANOVICANU, C. P., II, 356 / P: ~ți-o~ / Pl: ~iști / E: fr **contravectionnaliste**] (Iuz) Persoană care execută închisoare contravențională. *La acestea trebuie a se adăuga închisorile speciale pentru detenționiști și aresturile județene pentru contravenționiști.*

contrazestre *sf* [At: a. 1833, COD. CALIMACH, art. 1669 / V: (îrg) ~zăs~ / Pl: (înv) ~zăstruri / E: **contra**³ + **zestre**] (Iuz) Donație primită de soție înainte sau în timpul căsătoriei ca replică la zestrea pe care o aducea Si: (înv) *dar nuntesc. (1) Contrazestre este o deosebită alcătuire, prin care bărbatul sau altcineva în numele lui dă femeii daruri privitoare către zestrea ei. (2) În acele întâmplări în care părinții sânt datori să de zestruri fiicelor, sânt îndatorați să de și fiilor cuviincioasele contrazăstruri* (ibidem, art. 1670). (3) *Contrazestrea era o libertate antenuțială pe care bărbatul sau altcineva în numele lui o făcea femeii și pe care ea o dobânda la moartea bărbatului* (ALEXANDRESCO, E., VIII, 534).

controlaricesc, ~ească *a* [At: 30 iun. 1850, ap. BUJOREANU, C., 517 / Pl: ~ești / E: **controla** + **-ricesc**] Care aparține controlului. *Păzindu-se toate controlaricescile forme...* (Art. 10, Legiuire pentru reorganizația dorobanților județelor, 30 iunie 1850).

criminalizat, ~ă *a* [At: 30 mai 1941, ap. HAMANGIU, C. G., XXIX / II, 1167 / Pl: ~ați, ~e / E: **criminaliza**] (Iuz; în sistemul clasificării infracțiunilor în crime, delictes și contravenții) Care a fost calificat drept crimă (**1-3**) și pedepsit ca atare. *Delictes de luare de mită fiind criminalizate prin decretul-lege din 7 noiembrie 1940, tribunalele au devenit incompetente să judece procesele de această natură ce se aflau în cercetarea lor* (Raportul ministrului de justiție la Decretul-lege pentru stabilirea modului de sesizare a curții de apel pentru procesele de luare sau dare de mită în fața tribunalelor, M.Of. nr. 125 din 30 mai 1941).

criminalmente *av* [At: a. 1868, ap. BAROZZI, R., II, 548 / E: fr **criminellement**] Din punct de vedere penal Si: *penalmente. Inculpatul nu e culpabil criminalmente de acel fapt.*

cumpanit, ~ă a [At: 23 mart. 1792, ap. POTRA, D., I, 375 / Pl: ~iți, ~e / E: (înv) **cumpanie**] Care face parte dintr-o societate comercială Si: *companion, companist, cumpanist. O carte de socoteală a neguțătorilor cumpaniți.*

curand sm [At: 12 sept. 1919, ap. HAMANGIU, C. G., IX-X / Pl: ~nzi / E: lat **curandus**] (Trs; liv) Persoană aflată sub curatelă. (1) *Se vor expropria în întregime... toate proprietățile rurale... ale alienaților și curanzilor, întrucât nu au descendenți* (Art. 2, pct. 2, lit. c, Decret-lege nr. 3911 pentru reforma agrară în Transilvania, Banat și țările ungurene, M.Of. nr. 117 din 12 septembrie 1919). (2) *Prin capacitate juridică se înțelege: major, minor, interzis, curand* (Art. 2, alin. 3, Regulament de aplicare a legii pentru reformă agrară din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș, M.Of. nr. 174 din 4 noiembrie 1921, ap. HAMANGIU, C. G., IX-X, pp. 756-803).

curatorisit sm [At: a. 1833, COD. CALIMACH, art. 1966 / Pl: ~iți / E: **curator + -isit**] Persoană aflată sub supravegherea unui curator Si: (îrg) *curand. Între însoțiți, între fii, între epitropisiți sau curatorisiți, nu poate să înceapă, nici să urmeze uzucapia sau prescripția în câtă vreme însoțiții vor petrece în legătura căsătoriei și ceilalți se vor afla supt stăpânirea sau puterea părintelui ori a epitropului sau curatorului.*

curuncă sf [At: 12 aug. 1776, ap. ACTE JUD., 189 / E: nct] Taxă plătită de evrei marelui rabin pentru tăierea animalelor de sacrificiu. *Iar pentru obiceiul ce au fost între evrei, care s-au chemat curunca, adică, câte vite să tăia pe an cașer, le lua baș-hahamul câte bani 40 și dă vita mică câte bani 30, acel obiceiul s-au rădicat.*

cuvenime sf [At: a. 1826 (Condica criminalicească a Moldovei, art. 108), ap. JUD. DOM, II, 172 / E: nct] Înrudire. *Jurământ bisericesc să cuvine a să da marturilor când vor fi cu totul depărtați de orice interes, neavând nicio cuvenime cu învinovățitul.*

cuxă sf [At: 5 apr. 1928, ap. HAMANGIU, C. G., XV-XVI, 1019 / S și: *kuxă* / Pl: ~xe / E: nct] (Îrg) Drept de participare la beneficiile rezultate din exploatarea în asocierie a minelor din Transilvania. (1) *Asociațiunile de exploatare minieră în care participarea la averea socială este constituită pe părți (cuxe) sunt obligate... să se transforme în societăți anonime miniere române* (Art. 84, Regulament pentru recunoașterea și validarea drepturilor miniere, M.Of. nr. 78 din 5 aprilie 1928). (2) *Regulamentul... se va aplica... și asociațiunilor miniere pe kuxe din Ardeal și Banat* (Art. 264, alin. ult., Lege pentru exploatarea minelor, M.Of. nr. 71 din 28 martie 1929, ap. HAMANGIU, C. G., XVII, 352). (3) *O originală adaptare la specificul exploatărilor miniere a tradițiilor comunitare agrare românești a fost sistemul cuxelor, folosit în exploatățile miniere mici* (IST. DR., II / 2, 25).

davat sm [At: 6 mart. 1766, ap. POTRA, D., I, 235 / Pl: ~ați / E: te **dava**] (Tcm) Reclamant. *Și am cercetat ca să se mai găsească și alți davați să știe piatra unde au fost mai înainte și să ia cartea de blestem și nu s-au mai găsit alții.*

dăzloji vt [At: 7 mart. 1780, ap. ACTE JUD., 855 / Pzi: ~jesc / E: cf *des- + zălogi*] A scoate de sub zălog Si: *dezlogi. Și tot acest Frâncul jăluitor... mai zise că, după ce au dăzlojit această jumătate parte dă moș ce o vânduse Stan Untea cu Stan Briia, Marcului, în urmă s-au învoit între dânșii.*

deci³ sn [At: 12 apr. 1839, ap. BUJOREANU, C., 508 / Pl: ~iuri / E: nct] Dispozitivul unei hotărâri judecătorești³. *Iar deciuil care cuprinde în sine otărârea judecătii se arată în jurnal și prin urmare o schimbare de cuvântul mai mult sau mai puțin la un jurnal preface însuși ființa otărârii* (Ofis domnesc al lui Alexandru Dimitrie Ghica din 12 aprilie 1839 No. 61, publicat în Buletinul Oficial No. 24 din 1839).

deconfitură sf [At: a. 1864, COD CIV.¹, art. 1025 / Pl: ~ri / E: fr **déconfiture**] (Frm) Situație de insolvabilitate în care se află un debitor necomerciant. (1) *Debitorul nu mai poate reclama beneficiul termenului când este căzut în deconfitură* (COD. CIV.¹, art. 1025). (2) *Femeia... nu poate pretinde niciun drept de preferință pentru dota sa în contra creditorilor soțului său căzut în deconfitură sau faliment* (BAROZZI, R., II, 104). (3) *Creditorul nu poate cere plata... afară numai dacă debitorul fiind comerciant a suspens plățile sale, sau când debitorul este căzut în deconfitură* (insolvabilitate civilă) (ERACLIDE, E., II, 434). (4) *Deconfitura sau insolvabilitatea necomerciantului* (ALEXANDRESCO, E., V, 179). (5) *În art. 1025 și 1133 se întrebuițează neologismul deconfitură* (ALEXANDRESCO, E., VI, 499 *ad notam*). (6) *Spre deosebire, deci, de deconfitura civilă..., procedura falimentară instituie un regim de egalitate între creditori* (M.Of. nr. 262 din 10 noembrie 1938, ap. HAMANGIU, C. G., XXVI / III, 2426). (7) *După C. com. rom... nu puteau fi declarați în stare de faliment decât comercianții..., pe când necomercianții aflați într-o situație similară, adică în deconfitură, această stare nefiind reglementată legal* (IST. DR., II / 2, 173).

delictant sm [At: a. 1865, ap. BUJOREANU, C., 1368 / Pl: ~nti / E: **delict** + *-ant*, cf. fr *délinquant*] Persoană care a comis un delict Si: (îvr) *delictor, delincent. Sarea și uneltele găsite la delictant vor fi asigurate până la darea ordinului convenit de către ministerul finanțelor* (Art. 49, Instrucțiunile administrației sărăriilor de mare din Basarabia română date de Ministerul Finanțelor).

denonsație sf [At: 1 apr. 1862, ap. BUJOREANU, C., 2064 / Pl: ~ii / E: fr **dénonciation**] (Frî) Sesizare adresată unui organ de urmărire sau cercetare penală în legătură cu săvârșirea unei infracțiuni Si: (înv) *denonțiație, denunț, denunțare*, (înv) *denunțiere*, (îvr) *denunțiatură*, (înv) *denunțiație*, (îvr) *denunțiemânt. Procurorii statului vor trage pe călcători înaintea tribunalelor după denonsația șefului poliției* (Art. 21, Lege asupra presei, promulgată prin Decretul No. 263 din 1 aprilie 1862).

³ DLR reține omonimele **deci**³ (conjunție și adverb) și **deci**² (element de compunere cu sensul de „a zecea parte”).

deșeanță *sf* [At: a. 1900, RĂDOI, 424 / Pl: ~țe / E: fr **déchéance**] (Frm) Pierdere a unui drept. *Tutorele nu poate invoca contra minorelui beneficiul nici a unei deșeanțe sau prescripțiuni când termenul introducerii acțiunii a expirat în cursul tutellei.*

dezamanetarisii *vt* [At: a. 1833, COD. CALIMACH, art. 836 / Pzi: sesc / E: dez- + **amanetarisii**] A scoate de sub amanet. *Dacă o femeie a dat zestre lucruri amanetarisite și în urmă i s-au lăsat legatim zestrea ei, nu se îndatorește moștenitoriul a dezamanetarisii lucrurile acelea, fără numai dacă testatoriul ar fi zis cu hotărâre ca să le dezamanetarisască el.*

dijmănar *sm* [At: a. 1910, ALEXANDRESCO, E., IX, 415 / Pl: ~i / E: **dijmă** + **-nar**] Persoană care plătește dijmă Si: *dijmaș*. *Dijmănarul nu este obligat să plătească dijma decât în măsură cu producțiunea fondului.*

disimțământ *sn* [At: a. 1873, ERACLIDE, E., II, 158 / V: ~țim~ / Pl: ~minte / E: cf. fr **dissentiment**] (Îloc consimțământ) (Înv) Deosebire de vederi Si: *dezacord*. *Disimțământul provine din aceea că art. 793 vorbește numai de dol și violență și tace asupra leziunii.*

donosire *sf* [At: a. 1845, ap. ALEXANDRESCO, E., X, 82 / Pl: ~ri / E: **donosi**] (Îvr) Denunțare. *La împlinire de reclamație și donosire... jucătorii de cărți vor fi supuși răspunderii.*

dopiă *afs* [At: a. 1864, ap. BUJOREANU, C., 1197 / E: it **doppia**] (Itm; îs) ~ scriptură. Act în dublu exemplar. (1) *Comptabilii fondurilor departamentale și a stabilimentelor de utilitate publică sunt datori a ține comptabilitatea lor în formă de dopia-scriptură* (Art. 106, alin. 1, Lege asupra comptabilității generale a statului, promulgată prin Decretul No. 1751 din 5 decembrie 1864). (2) *Guvernul va îngriji a alcătui regulamente speciale pentru aplicarea acestei legi și instrucțiuni practice pentru ținerea comptabilității publice atât în forma de dopiă-scriptură, cât și în forma de scriptură simplă* (ibidem. art. 116).

emfiteutecar, ~ă *smf, a* [At: a. 1896, ap. BAROZZI, R., II, 414 / P: ~te-u~ / Pl: ~i, ~e / E: lat **emphyteuticarius**, fré **mphyteoticaire**] (Persoană) care deține un imobil în baza unui contract de emfiteoză Si: *bezmănar, embaticar*. (1) *Impozitul fonciar calculat asupra venitului trebuie să fie plătit numai de emfiteutecar* (BAROZZI, R., II, 414). (2) *De la romani acest contract trecu prin Franța... dând emfiteutecarului un drept perpetuu de desmembrământ al proprietății* (ALEXANDRESCO, E., IX, 373). (3) *Trebuie să ținem seamă și de intenția cu care proprietarul ori posesorul (emfiteutecarul, superficialul) a făcut încorporarea unui lucru în altul* (LONGINESCU, E., I, 281).

eretos *sm* [At: a. 1754, ap. GEORGESCU, B., 280 / Pl: ? / E: pbl. ngr] Judecător ales Si: *arbitru, eretocrit*. *Ori dreaptă, ori nedreaptă va fi giudecata eretosului, stă întărită și nimeni nu o strică.*

falchidion *si* [At: a. 1652, ÎNDR. LEG, glava 282 / P: ~di-on / V: ~chedia, ~chidiu / E: lat **Falcidia**] (Iuz) Rezervă succesorală cuvenită descendenților și altor rude apropiate ale defunctului. (1) *Pentru falchidion. Aceasta falchedia se chiamă leage sau judecată pre limba latinească* (ÎNDR.

LEG., glava 282). (2) *De va avea patru fii... să le lase o a treia parte, iar de va avea mai mult decât patru, atuncea să le lase jumătate din avere, care această împărțire a moștenirii îndatorite către fii se numește falchidion* (MAN. JUR., XXXVI, 2).

ferpot *sn* [At: a. 1826, ap. POTRA, D., II, 244 / Pl: ~uri / E: ger **Verbot**] (Gmî) Sechestru. *Și într-această boltă este marfă de sticlărie ce au zis numita nemțoaică că au făcut-o ferpot prin cinstita Aghenție dumnealui biv vel logofăt Constantin Golescu.*

ferpotarisi *vt* [At: 26 mai 1826, ap. POTRA, D., II, 245 / Pzi: ~sesc / E: **ferpot** + *-arisi*] (Gmî) A sechestra. *După aceasta am adus și înaintea noastră pă numita Lisabeta nemțoaica care ne-au arătat că... s-au ferpotarisit marfa ei din boltă ot Hanul lui Șerban Vodă.*

filodorimasă *sf* [At: 4 iul. 1823, ap. POTRA, D., II, 111/ Pl: ~se / E: ngr **filodorima**] (Grî) Recompensă. *Să plătească zapciului celui orânduuit... talere două sute cincizeci filodorimasă.*

fondan, ~ă *a* [At: 1 sept. 1864, ap. BUJOREANU, C., 797 / Pl: ~i, ~e / E: cf. lat **fundus**] Referitor la un fond (proprietate imobiliară) Si: **domenial (1-2)**. *Mijloacele de executare reală... sunt și rămân singurele aplicabile la debitorii fiscului în materii de contribuțiuni directe, fie personale, fie fondane* (Art. 72, Legea pentru constrângere corporală).

forcluziune *av* [At: 10 oct. 1864, ap. HAMANGIU, C. G., II, 225 / Pl: ~ni / E: fr **forclusion**] Decădere din drepturi. (1) *Dispozițiunile §3 al acestui articol fiind prescrise sub pedeapsa forcluziunii pentru toți acei ce crezând că ar avea veri un drept nu l-ar face să valoreze înaintea zilei adjudecării* (HAMANGIU, C. G., II, 225). (2) *Dispozițiunea noului articol 303 introduce în această materie un termen de forcluziune* (COD. CIV.², art. 714).

formalicește *av* [At: a. 1840, COND. COM., art. 544 / E: **formal** + *-icește*] Din punct de vedere formal Si: *formalmente*. *După ce se va face părăsirea cunoscută formalicește... lucrurile asigurate rămân ale asiguratorului.*

formăluit, ~ă *a* [At: 22 mart. 1848, ap. BUJOREANU, C., 501 / Pl: ~iți, ~e / E: **formălui**] (D. un act juridic) Care îndeplinește condițiile legale cerute pentru o anumită formă Si: **formal (1-2)** *un lucru ce-l cumpără cu bună-credință prin zăpis formăluit* (Circulara Departamentului Dreptății din Țara Românească asupra deslușirii ce se cere la alcătuirea actelor de vânzare, No. 1886 din 22 martie 1848).

forsat, ~ă *smf, a* [At: 11 aug. 1862, ap. BUJOREANU, C., 821 / Pl: ~ați, ~e / E: fr **forcé**] (Persoană) care a fost condamnată la muncă silnică. *Toți condamnații la muncile grele pe viață sau de la 5 ani la 15 ani... vor face penitenciarul sau penitenciarele de forsați* (Art. 6, Regulament pentru organizarea serviciului stabilimentelor penitenciare și de binefacere din România).

furare *sf* [At: 19 iun. 1776, ap. ACTE JUD., 119 / Pl: ~rări / E: **fura**] Furt. (1) *Constandin logofețelu... are prepus pă Ion ciobanu care au lipsit atuncea la*

furarea banilor (ACTE JUD., 119). (2) *Pierderea sau furarea titlurilor la purtător poate da loc la conflicte în dreptul internațional privat* (ALEXANDRESCO, E., XI, 386).

JURIDICAL ARCHAISMS NOT INCLUDED IN THE DICTIONARY OF THE ROMANIAN LANGUAGE. LETTERS A-F

(Abstract)

The article presents 77 out-of-use words that have not been included in the *Dictionary of the Romanian Language*, and have been identified in a corpus consisting of 14 legal doctrine works, 12 legislation collections and four jurisprudence collections and legal acts.

The first part of the article analyses the words from the point of view of their first mention and of the origin of the loanword. In the second part, the words are structured into 14 sections, in the following order: the title word, the pronunciation of the title word, the writing variants, the morphological indications, the etymology, the number of senses, the explicative parenthesis, the phraseological units, the definition, the synonymy and one or more quotes from the sources where we have identified the title word.

Keywords: Legal Linguistics, Legal Romanian terminology, *Dictionary of the Romanian Language*, French etymology, Greek etymology.